

УДК 929.5(477.83/86)«18»
DOI <https://doi.org/10.24919/2312-2595.16/58.3>

Леся СМУТОК

кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (smutoklesia@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8918-2258>

Ігор СМУТОК

професор, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (smutokigor@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5430-163X>

Бібліографічний опис статті: Смуток, Л., & Смуток, І. (2024). Історія і генеалогія шляхти Галичини кінця XVIII – початку XX ст. у сучасній українській і польській історіографії. *Українські історичні студії*, 16(58). 31–37. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.16/58.3>

ІСТОРІЯ І ГЕНЕАЛОГІЯ ШЛЯХТИ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ XVIII – ПОЧАТКУ XX СТ. У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ І ПОЛЬСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

Анотація. *Мета дослідження* – проаналізувати та визначити наукову цінність публікацій з історії і генеалогії шляхти Галичини австрійської доби, виданих українськими та польськими істориками. **Методологія дослідження** спирається на принципи історизму й методи для дослідження з історіографії. **Наукова новизна.** Уперше проаналізовано науковий доробок польських та українських істориків з історії та генеалогії шляхти Галичини кінця XVIII – початку XX ст. **Висновки.** За останні три десятиліття українські й польські історики напрацювали чималий науковий доробок з історії та генеалогії шляхти Галичини кінця XVIII – початку XX ст. Можна констатувати, що наявні публікації розкривають засадничо основні аспекти життєдіяльності галицького нобілітету. Безумовною заслугою є те, що ці праці розкривають правові засади трансформації галицької шляхти та інкорпорації до австрійського нобілітету, аналізують внутрішню градацію шляхти за майновим і правовим становищем, подають кількісні та якісні характеристики цієї спільноти як окремої соціальної групи, намагаються проаналізувати її етнічну та станову самоідентифікацію. У значній мірі українські історики в особі Любові Сливки та польські історики в особі Криштофа Слюсарека та Славомира Гужинського розкривають ці різні аспекти. Втім, ряд моментів залишаються спірними і потребують додаткового вивчення. Історія та генеалогія шляхти Галичини також присутня в працях генеалогічного, біографічного та просопографічного характеру. У них в меншій мірі можна натрапити на концептуальні питання, присвячені шляхті Галичини, однак вони є, безумовно, цінним фактологічним дослідженням історії окремих родин, родів та осіб.

Ключові слова: шляхта Галичини, Австрійська шляхта, історіографія шляхти Галичини.

Lesia SMUTOK

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor at Department of World History and Special Historical Disciplines, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (smutokigor@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8918-2258>

Ihor SMUTOK

Professor, Doctor of Historical Sciences, Professor at the Department of World History and Special Historical Disciplines, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (smutokigor@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5430-163X>

© Смуток Леся, Смуток Ігор, 2024

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

To cite this article: Smutok, L., & Smutok, I. (2024). Istoriiia i henealohiia shliakhty Halychyny kintsia XVIII – pochatku XX st. u suchasniі ukrainskii i polskii istoriohrafiiakh [History and genealogy of the Galician nobility of the late 18th – early 20th centuries in modern Ukrainian and Polish historiography]. *Ukrainski istorichni studii – Ukrainian Historical Studies*, 16(58). 31–37. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.16/58.3> [in Ukrainian].

HISTORY AND GENEALOGY OF THE GALICIAN NOBILITY OF THE LATE 18TH – EARLY 20TH CENTURIES IN MODERN UKRAINIAN AND POLISH HISTORIOGRAPHY

Summary. *The purpose of the research is to analyze and determine the scientific value of publications on the history and genealogy of the Galician nobility of the Austrian era, published by Ukrainian and Polish historians. The research methodology is based on the principles of historicism and methods for research in historiography. Scientific novelty.* First, the scientific work of Polish and Ukrainian historians on the history and genealogy of the Galician nobility of the late 18th – early 20th centuries was analyzed. **Conclusions.** Over the past three decades, Ukrainian and Polish historians have produced considerable scientific work on the history and genealogy of the Galician nobility of the late 18th and early 20th centuries. It can be stated that the available publications reveal the fundamental aspects of the life of the Galician nobility. It is an absolute merit that these works reveal the legal basis of the transformation of the Galician nobility and its incorporation into the Austrian nobility, analyze the internal gradation of the nobility by property and legal status, present the quantitative and qualitative characteristics of this community as a separate social group, try to analyze its ethnic and status self-identification. To a large extent, Ukrainian historians in the person of Lyubov Slyvka and Polish historians in the person of Krzysztof Slyusarek and Slawomir Huzynski reveal these different aspects. However, a number of points remain controversial and require additional study. The history and genealogy of the nobility of Galicia is also present in works of a genealogical, biographical and prosopographic nature. In them, to a lesser extent, you can come across conceptual questions dedicated to the nobility of Galicia, but they are definitely a valuable factual study of the history of individual families, clans and individuals.

Key words: nobility of Galicia, Austrian nobility, historiography of the nobility of Galicia.

Постановка проблеми. За останні кілька десятиліть українські й польські історики систематично досліджують суспільну та соціальну історію Галичини австрійської доби. Чільне місце серед них займають студії з історії галицького нобілітету. Натепер цей доробок становить більше двох десятків позицій і представлений як монографічними дослідженнями, так і окремими статтями. За своєю науковою цінністю й тематичною різноплановістю вони різняться. Це праці, безпосередньо присвячені історії та генеалогії шляхти Галичини, виконані на джерельному матеріалі, що вперше вводиться до наукового обігу. Також дослідження опосередковано торкаються вказаної проблематики і присвячені історичним явищам та особам, що мали безпосереднє відношення до шляхетського стану. Все це різноманіття наукової продукції натепер заслуговує більш прискіпливого огляду і дозволяє зробити певні узагальнення про те, як виглядає стан дослідження проблеми історії і генеалогії шляхти Галичини австрійської доби.

Аналіз досліджень. Історіографічний огляд праць з історії та генеалогії шляхти Галичини кінця XVIII – початку XX ст. присутній у монографіях Криштофа Слюсарека та Любові Сливки. Якщо йдеться про першого, то в праці польського історика історіографічний огляд вкрай лаконічний, адже він займався цією проблематикою в першій половині 90-х років XX ст. Здебільшого його можна вважати одним із перших, хто займався історією шляхти. К. Слюсарек згадує лише свою попередницю Ірену Рихлікову, яка підготувала кілька статей про шляхту в часи «заборів» (Ślusarek, 1994, s. 5). Любов Сливка, яка видала на основі своєї кандидатської дисертації монографію, в першому розділі виокремила параграф, присвячений історіографії. Слід віддати належне – вона сумлінно та ретельно збирала всі публікації, так чи інакше присвячені цій проблематиці, згадавши не тільки істориків, а й етнографів, фольклористів, мовознавців. Оскільки дисертація була захищена на початку 2000-х років, вочевидь, поза увагою авторки залишилися праці, що з'явилися за останні два десятиліття (Сливка, 2009, с. 28–39).

Отже, вказаний аспект дослідження залишається нерозкритим у польській і українській історіографіях і потребує висвітлення.

Мета дослідження – проаналізувати та визначити наукову цінність публікацій з історії і генеалогії шляхти Галичини австрійської доби, виданих українськими та польськими істориками.

Виклад основного матеріалу. У 1990 – на початку 2000-х років над шляхетською проблематикою плідно працював польський історик Криштоф Слюсарек. Зокрема, він підготував монографію і кілька статей про так звану «дрібну» шляхту Галичини (Ślusarek, 1991; Ślusarek, 1994; Ślusarek, 2010; Ślusarek, 2014). Об'єктом його дослідження стала спільнота, що проживала цілими селами на Прикарпатті та південно-західному Поділлі. Хронологічно його праці охоплюють період з кінця XVIII – до середини XIX ст. Історик використав чималу кількість різноманітних джерел, зокрема, матеріали про підтвердження шляхетства, документи Львівського шляхетського суду, докладно ознайомився з тогочасною законодавчо-нормативною базою. Він систематично працював в архівах Львова та Відня, тому його праці спираються на цікавий і різноманітний фактологічний матеріал.

Якщо аналізувати його монографію, то це добре структурована праця, яка загалом розкриває проблематику через призму аналізу шляхетської спільноти. Дослідник докладно вивчив та проаналізував правове становище шляхти, її демографічний розвиток, соціальну еволюцію (Ślusarek, 1994). К. Слюсарек з'ясував особливості розселення дрібної шляхти на теренах Східної Галичини, локалізував її найбільші скупчення, втім, без докладного історичного аналізу, чим саме це зумовлено (Ślusarek, 1994, s. 13–22). Окремо в розділі дослідник показав, яким чином австрійська влада намагалася інкорпорувати колишню шляхту Речі Посполитої до складу австрійського нобілітету. Безумовно цінним є виклад історії підтвердження шляхетства в Галичині. Автор вдало поєднав огляд правової документації та аналіз соціальних процесів і показав, як шляхта пристосовувалася до нових реалій. Зокрема, історик відзначив, що шляхта ділилася на три групи згідно із законодавством, і більшість дрібної шляхти опинилася в категорії так званої «вільної» і «чиншової» шляхти. Історик проаналізував, якими правами вони могли користуватися згідно із законами і як це реалізовувалося на практиці (Ślusarek, 1994, s. 28–44).

Доволі цікавим є параграф монографії, присвячений шляхті, що проживала в містах, шляхті, що реалізовувала себе на двірській службі. Окремим розділом дослідник простудіював еволюцію соціальної самоідентифікації шляхти, показав, як вона себе позиціонувала серед решти соціальних груп, наскільки сильною була її групова солідарність і що її вирізняло серед решти населення (Ślusarek, 1994, s. 56–78). Праці К. Слюсарека, безумовно, є значним досягненням польської історіографії в дослідженні нобілітету Галичини. Певні застереження викликають окремі аспекти, зокрема національна та конфесійна самоідентифікація шляхти. Автор вкрай обережний у цих питаннях і намагається за можливості уникати подробиць і не акцентувати на цих аспектах. Останньою публікацією автора із вказаної тематики стала брошура про шляхту Білини Великої (Ślusarek, 2010). Це значною мірою є збірником документів. Автор у передмові задекларував намір видати цілу серію таких історико-довідкових видань про шляхетські осідки Прикарпаття, однак із невідомих причин проєкт не було реалізовано.

У 1996 році К. Слюсарек разом із Романом Марцинеком започаткували серію «Шляхта в Галичині у 16–19 ст.». У межах серії вони видали один том, присвячений нобілітації, зокрема, це були матеріали про підтвердження шляхетства, скопійовані на прохання Францішка Піко-сінського, польського історика XIX ст., які зберігаються нині в Кракові. Праця містить перелік шляхти за алфавітним порядком від літери «А» до літери «К» та надає інформацію про шляхту, яка підтвердила своє шляхетство та родоводи. Книга містить передмову, в якій викладено історію нобілітації шляхти Галичини. Певною мірою вона засадничо повторює те, що К. Слюсарек виклав у своїй монографії (Ślusarek, Krz., Marcinek R., 1996).

До вказаної проблематики також звертався польський історик Славомір Гужинський. Він підготував окрему книгу під назвою «Arystokracja polska w Galicji. Studium heraldyczno-

genealogiczne» про надання титулів колишній шляхті Давньої Речі Посполитої. Історик зібрав відомості по окремих родах, які підтвердили або отримали титули баронів, графів, князів, умістивши лаконічні відомості: коли, за яких обставин вони їх отримали. У книзі вміщено передмову, де подається історія нобілітаційного процесу в Галичині (Górzyński, 2009, s. 3–22). Вона перегукується з інформацією, яку подав К. Слюсарек. Поряд із тим С. Гужинський інформує про певні деталі, які не містяться в книзі К. Слюсарека. Позитивним моментом цього дослідження є те, що автор працював не тільки в архівах Львова, але й в архівах Відня з матеріалами Імператорської надвірної канцелярії, де так само міститься чимало джерельного матеріалу до історії та генеалогії шляхти Галичини.

У незалежній Україні шляхта в Галичині як соціокультурний феномен привернула увагу насамперед етнологів. Першим цю проблематику артикулював Роман Кирчів. Родом із села Корчин, він знав про її існування не з книжок. Дослідник дуже обережно про неї згадує в праці «Етнографічне дослідження Бойківщини» у 1978 році. Чітко цю проблему він виокремив у своїй статті «Цикл шляхетських повістей Андрія Чайковського», опублікованій як передмова в 5 томі видання творів Чайковського (Кирчів, 1994). За кілька років по тому постулати зі вказаної статті він продублював у публікації, що була уміщена до Збірника праць на пошану Лариси Крушельницької в 1998 році (Кирчів, 1998). Заслугою автора слід вважати те, що він перший в українській історіографії за незалежної України актуалізував необхідність дослідження української шляхти як наукову проблему. Автор оперує певними відомостями, однак в абсолютній більшості це – його власні спостереження. Вочевидь, систематичного опрацювання фактологічного матеріалу він не здійснював, якщо не вважати таким опрацювання матеріалів етнографічної експедиції 1976 року, що були зібрані в селах Матків, Гусне, Витвиця. Р. Кирчів озвучив низку тверджень, які згодом лягли в основу концепції історії шляхти Галичини в українській візії. Зокрема, це твердження про її витоки від галицького боярства, визначення «дрібна шляхта», послідовне наголошення на тому, що маємо справу з українською шляхтою й ігнорування її етнокультурної та політичної багатомірності (Кирчів, 1994; Кирчів, 1998).

В українській історіографії до цієї теми звернулася Любов Сливка, яка підготувала дисертаційне дослідження. У 2009 році вона видала його окремою монографією під назвою «Галицька дрібна шляхта в Австро-Угорщині (1772–1914)» (Сливка, 2009). Дослідження має виразний історико-етнологічний характер. Окремий розділ присвячено аналізу матеріально-побутової та традиційно-звичаєвої культури шляхти (Сливка, 2009, с. 80–99). Інші два розділи присвячено генезі та розселенню шляхти Галичини, а також її «етносоціальній ідентифікації» (Сливка, 2009, с. 40–53, 127–182). Як і в працях К. Слюсарека, історичні екскурси в минуле галицької шляхти хибують на різні усталені твердження, які не мають під собою фактологічної основи. Очевидно, що обом дослідникам бракувало відповідної інформації, тому вони озвучують усталені в історіографії ще в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. уявлення про походження цієї шляхти. У праці Л. Сливки є стійкий стереотип про те, що шляхта – це нащадки галицьких бояр, які цілими селами були осаджені в Прикарпатті. Л. Сливка також чимало уваги присвячує інкорпорації шляхти Давньої Речі Посполитої до складу австрійського дворянства, географії її розселення. Дослідниця стверджує, що «лише незначна частина шляхти змогла підтвердити свій статус юридично, решті ж завадили низьке матеріальне становище чи відсутність потрібних документів» (Сливка, 2009, с. 183).

Авторка оперує кількісними показниками, намагається показати демографічний складник. Втім, вони спираються на відомості, зібрані попередніми дослідниками. Як і К. Слюсарек, дослідниця акцентує на особливостях розселення шляхти, вказуючи на те, що вона концентрувалася на Прикарпатті та Поділлі, й зазначаючи, що на Прикарпатті вона розселилася компактно цілими селами, а на Поділлі була розсіяна (Сливка, 2009, с. 54–79).

Л. Сливка вслід за К. Слюсареком наголошує на тому, що шляхта поділялася на домінікальну, вільну і чиншову. Безумовно, найбільш цікавим і оригінальним є розділ про матеріально-побутову та звичаєву культуру шляхти (Сливка, 2009, с. 80–99). Бібліографія дослідження засвідчує, що вчена цілеспрямовано працювала над зібранням відповідного етнографічного

матеріалу, проводила польові дослідження. Так, викладені у 7-му розділі спостереження щодо культури і побуту шляхти є доволі цікавими та оригінальними. Вочевидь, вони потребують докладнішого порівняльного аналізу, однак, незважаючи на деякі поверхові твердження, вони, безумовно, цінні, і є вагомим внеском у дослідження історії матеріальної культури шляхти.

Не оминула Л. Сливка увагою проблему самоідентифікації шляхти. Окремий розділ присвячений цій проблемі та доволі чітко ілюструє уявлення української спільноти. Авторка всіляко наголошує на тому, що маємо справу саме з українською шляхтою, наводячи численні факти проявів цієї українськості в шляхетському середовищі (Сливка, 2009, с. 127–156). Такий підхід є доволі спрощеним і не відображає адекватно всієї складності цієї проблеми. Вочевидь, вона не може бути висвітлена шляхом вибірки фактів цієї українськості, адже аналогічним чином можна назбирати факти, що свідчать про протилежне. Яскравим прикладом може слугувати родина Шептицьких, де митрополит Андрей Шептицький був одним із символів українства в Галичині, а його брат Станіслав Шептицький – однією зі знакових фігур польського національного відродження і становлення Другої Речі Посполитої.

Цікаво, що Л. Сливка оперує поняттям «дрібна шляхта», що є конструктом польської історіографії, хоча в її парадигмі напрошуються назви «українська шляхта», «українсько-русинська», «українсько-руська».

Окремим напрямом досліджень історії шляхти австрійської доби слід вважати краєзнавчі студії з історії сіл і регіонів Прикарпаття. Публікації до історії населених пунктів, де проживала шляхта, містять інформацію і про саму шляхту (Артимович, 2003; Виханський, 2008; Гординський, Виханський, 2011). Усі ці публікації доволі розмаїті й різняться як глибиною наукового опрацювання, так і концепцією публікації. Серед них трапляються й такі, що заслуговують на увагу з погляду вивчення вказаної проблематики. Прикладом цього можуть бути праці Ю. Гайди та В. Шуптара до історії сіл Турківщини (Гайда, Шуптар, 2002). Автори послідовно досліджують історію кожного села від першопочатків до сьогодення. У тих випадках, де йдеться про компактне проживання шляхти, вони подають чимало фактологічного матеріалу, який демонструє різні аспекти життєдіяльності шляхти на початку XX ст., однак як окремий соціокультурний феномен автори її не виділяють.

Аналогічно праця В. Комарницького про село Комарники написана доволі докладно, на багатому фактологічному матеріалі, й захищена як окреме дисертаційне дослідження. Розвідка містить багатий матеріал до історії шляхти австрійської доби, однак, як і в дослідженні В. Шуптара, автор всіляко уникає будь-якого наголошення на те, що маємо справу з незвичним соціокультурним феноменом. Таким чином написано більшість краєзнавчих праць, вони дозволяють почерпнути цікавий фактологічний матеріал до історії шляхти, однак концептуально не дають нічого нового й оригінального в контексті вивчення цієї проблематики (Комарницький, 2007).

Втім, трапляються й винятки, зокрема йдеться про публікацію І. Юсиповича «Турківщина крізь призму століть». Автор подає історію краю, виразно наголошуючи на ключовій ролі в ній місцевої шляхти. Більше того, автор умістив у своїй невеличкій публікації лаконічні довідки виключно про ті поселення, де проживала шляхта. Серйозним недоліком розвідки є те, що автор не працював систематично над збором фактологічного матеріалу, обмежившись тим, що взяв праці польського історика міжвоєнного періоду Владислава Пульнарівича і передрукував факти з його книги з тією різницею, що В. Пульнарівич у своїй праці всіляко наголошував на польському походженні шляхти, на її польськості, натомість І. Юсипович вдягнув її в шати українськості (Юсипович, 1993).

Окремий напрям досліджень з історії шляхти Галичини австрійської доби сформувався в результаті напрацювання генеалогічних студій. Їх не так багато, але серед них трапляються доволі ґрунтовні, які заслуговують на увагу. Зокрема, це праця Зиновії Служинської про рід Білинських (Служинська, 1998). Хоча авторка в назві задекларувала висвітлення історії родини Білинських без зазначення хронологічних меж, у дійсності зібраний нею фактологічний матеріал сягає заледве середини XVIII ст., отже, книга фактично повністю присвячена Білинським

австрійської доби. З. Служинська дуже докладно розглядає історію різних сімей та відгалужень цього багаточисельного роду. Безумовно цінним є те, що показано, як представники родини адаптувалися в умовах модернізації галицького суспільства ХІХ – початку ХХ ст. і на прикладі Білинських продемонстровано, як шляхта Прикарпаття потрапляла до різних соціо-професійних груп, поповнюючи лави освітян, правників, урядовців, лікарів, долучалася до громадського, політичного життя тощо.

До цієї ж категорії досліджень можна віднести праці біографічного та просопографічного характеру, присвячені політичним, культурним, громадським, освітнім діячам шляхетського походження австрійської доби. Безпосередньо прикладом може слугувати монографія А. Сова про Івана Боберського (Сова, 2019) або різноманітні біографічні видання про Андрея Шептицького (Горак, 2020; Новак, 2023). Ці дослідження не заглиблюються надто в шляхетську проблематику, однак дозволяють розкрити з іншого ракурсу історію шляхти Галичини через призму особистості.

Висновки. За останні три десятиліття українські й польські історики напрацювали чималий науковий доробок з історії та генеалогії шляхти Галичини кінця ХVІІІ – початку ХХ ст. Можна констатувати, що наявні публікації розкривають засадничо основні аспекти життєдіяльності галицького нобілітету. Безумовною заслугою науковців є те, що в цих працях розкрито правові засади трансформації галицької шляхти й інкорпорації до австрійського нобілітету, проаналізовано внутрішню градацію шляхти за майновим і правовим становищем, надано кількісні та якісні характеристики цієї спільноти як окремої соціальної групи, є спроби проаналізувати її етнічну та станову самоідентифікацію. У значній мірі українські історики в особі Любові Сливки та польські історики в особі Криштофа Слюсарєка та Славомира Гужинського розкривають ці різні аспекти. Втім, деякі факти залишаються спірними і потребують додаткового вивчення. Історія та генеалогія шляхти Галичини також присутня в працях генеалогічного, біографічного та просопографічного характеру. У них у меншій мірі можна натрапити на концептуальні питання, присвячені шляхти Галичини, однак вони є безумовно цінним фактологічним дослідженням історії окремих родин, родів та осіб.

Джерела та література

- Артимович, В. (2003). *Велика Білина і довкілля*. Львів: Євросвіт.
- Виханський, Б. (2008). *Лука – село на Самбірщині*. Дрогобич : Видавець Сурма.
- Гайда, Ю., Шуптар, В. (2002). *Турківщина: історія населених пунктів*. Ужгород: Патернт.
- Гординський, Р. Виханський, Б. (2011). *Гординя*. Дрогобич.
- Горак, Р. (2020). *Андрей Шептицький. Біографія*. Львів: Видавництво Апріорі.
- Кирчів, Р. (1998). Дрібна шляхта Українського Прикарпаття (До проблеми історико-етнографічного вивчення). *Збірник праць і матеріалів на пошану Л.І. Крушельницької*. Львів, 106–118.
- Кирчів, Р. (1994). Цикл шляхетських повістей Андрія Чайківського. *Чайківський А. Твори*, т. 5, Львів: Червона Калина, 5–25.
- Комарницький, В. (2007) *Комарники – село на Руському путі*. Львів: Камула.
- Новак, М. (2023). *Два світи: Проблема національної ідентифікації Андрея Шептицького в 1865–1914 роках*. Львів: Свічадо.
- Сливка, Л. (2009) *Галицька дрібна шляхта в Австро-Угорщині (1772–1914 рр.)*. Івано-Франківськ.
- Служинська, З. (1998) *Рід Білинських*. Львів: Арсенал.
- Сова, А. (2019) *Іван Боберський: суспільно-культурна, військово-політична та освітньо-виховна діяльність*. Львів.
- Юсипович, І. (1993) *Турківщина: за завесою століть*. Львів: видавниче підприємство «Край».
- Górzyński Sł. (2009). *Arystokracja polska w Galicji. Studium heraldyczno-genealogiczne*. Warszawa: wydawnictwo DiG.
- Ślusarek, Krz. (2012) Austria wobec polskiej szlachty w Galicji w latach 1772–1861. *Studia Historyczne*, 55(2), 185–200.
- Ślusarek, Krz. (2010) *Bilina Wielka*. Kraków: Historia Jagellonica.
- Ślusarek, K. (1994). *Drobna szlachta w Galicji 1772–1848*. Kraków: wyd. «Księgarnia Akademicka».

- Ślusarek, Krz. (1991). Szlachta w Galicji Wschodniej na przełomie XVIII i XIX wieku. Rozmieszczenie terytorialne i liczebność, *Studia Historyczne*, R. 34/2, 179–198.
- Ślusarek, Krz., Marcinek R. (1996). *Materiały do genealogii szlachty galicyjskiej. Część I: A–K*, Kraków: Historia Jagellonica.

References

- Artymovych, V. (2003). *Velyka Bilyna i dovkillia* [Velyka Bilyna and the environment]. Lviv: Yevrosvit. [in Ukrainian].
- Vykhanskyi, B. (2008) *Luka – selo na Sambirshchyni* [Luka is a village in Sambir Oblast]. Drohobych: Vydavets Surma S. 206 p. [in Ukrainian].
- Haida, Yu., Shuptar, V. (2002). *Turkivshchyna: istoriia naselenykh punktiv* [Turkivshchyna: history of settlements]. Uzhhorod: Paternt, 604 p. [in Ukrainian].
- Hordynskyi R. Vykhanskyi B. (2011) *Hordynia* [Hordynia]. Drohobych, 278 p. [in Ukrainian].
- Horak, R. (2020). *Andrei Sheptytskyi. Biohrafia* [Andrey Sheptytskyi. Biography]. Lviv: Vydavnytstvo Apriori, 896 p. [in Ukrainian].
- Kyrchiv, R. (1998). Dribna shliakhta Ukrainskoho Prykarpattia (Do problemy istoryko-etnografichnoho vyvchennia) [Petty nobility of Ukrainian Prykarpattia (To the problem of historical and ethnographic study)]. Zbirnyk prats i materialiv na poshanu L.I. Krushelnytskoi – A collection of works and materials in honor of L.I. Krushelnytska. Lviv, 106–118. [in Ukrainian].
- Kyrchiv, R. (1994). Tsykl shliakhetskykh povistei Andriia Chaikivskoho [A cycle of aristocratic novels by Andrii Chaikivskyi]. Chaikivskyi A. Tvory – Chaikivskyi A. Works, t. 5, Lviv: Chervna Kalyna, 5–25. [in Ukrainian].
- Komaranytskyi, V. (2007) *Komaranyky – selo na Ruskomu puti* [Komarniki is a village on the Ruthenian road]. Lviv: Kamula 456 p. [in Ukrainian].
- Novak, M. (2023). *Dva svity: Problema natsionalnoi identyfikatsii Andreia Sheptytskoho v 1865–1914 rokakh* [Two worlds: The problem of national identification of Andrei Sheptytskyi in 1865–1914]. Lviv: Svichado. [in Ukrainian].
- Slyvka, L. (2009) *Halytska dribna shliakhta v Avstro-Uhorshchyni (1772–1914 rr.)* [Galician petty nobility in Austria-Hungary (1772–1914)]. Ivano-Frankivsk: Misto Nv. [in Ukrainian].
- Górzyński Sł. (2009). *Arystokracja polska w Galicji. Studium heraldyczno-genealogiczne* [Polish aristocracy in Galicia. Heraldic and genealogical study]. Warszawa: wydawnictwo DiG [in Polish].
- Ślusarek Krz. (2012) *Austria wobec polskiej szlachty w Galicji w latach 1772–1861* [Austria's attitude towards polish nobility in Galicia between 1772–1861]. *Studia Historyczne – Historical Studies*, 55(2), 185–200 [in Polish].
- Ślusarek Krz. (2010) *Bilina Wielka* [Bilina Wielka]. Kraków: Historia Jagellonica [in Polish].
- Ślusarek Krz. (1994). *Drobna szlachta w Galicji 1772–1848*. [Petty nobility in Galicia 1772–1848]. Kraków: wyd. “Księgarnia Akademicka” [in Polish].
- Ślusarek Krz. (1994). *Drobna szlachta w Obertynie. Studium z dziejów szlachty w małym miasteczku na przełomie XVIII i XIX wieku* [Petty nobility in Obertyn. A study of the history of the nobility in a small town at the turn of the 18th and 19th centuries], *Studia Historyczne – Historical Studies*, 37/3, 385–400 [in Polish].
- Ślusarek Krz. (1991). Szlachta w Galicji Wschodniej na przełomie XVIII i XIX wieku. Rozmieszczenie terytorialne i liczebność [Nobility in Eastern Galicia at the turn of the 18th and 19th centuries. Territorial distribution and numbers], *Studia Historyczne – Historical Studies*, R. 34/2, 179–198. [in Polish].
- Ślusarek Krz., Marcinek R. (1996). *Materiały do genealogii szlachty galicyjskiej. Część I: A–K* [Materials for the genealogy of the Galician nobility. Part I: A–K]. Kraków: Historia Jagellonica. [in Polish].
- Sluzhynska, Z. (1998) *Rid Bilynskykh* [The family of Bilinskyi]. Lviv: Arsenal [in Ukrainian].
- Sova, A. (2019) *Ivan Boberskyi: suspilno-kulturna, viiskovo-politychna ta osvitno-vykhovna diialnist* [Sova A. Socio-cultural, military-political and educational activities of Ivan Bobersky (1873–1947)]. Lviv [in Ukrainian].
- Yusypovych, I. (1993) *Turkivshchyna: za zavisoiu stolit* [Turkivshchyna: behind the veil of centuries]. Lviv: vydavnyche pidpriemstvo «Krai» [in Ukrainian].